

Özgün Makale

Suriyeli Göçmenlere Yönelik Sosyal Mesafeyi Akademiden Okumak: Türkiye Örneği¹

Reading the Social Distance for Syrian Migrants through the Academia: The Case of Turkey

Sait GÜLSOY*
Figen KANBİR**

Öz

Profesyonel meslekler içerisinde yer alan akademisyenlik, farklı alanlarda uzmanlaşmış çalışanlardan oluşmaktadır. Akademisyenler eğitimci rolleriyle nitelikli personel yetiştirerek içinde buldukları toplumu tanımlamaktadır ve yönlendirmektedir. Bununla birlikte akademisyenlik, ülkenin ve dünyanın gerçeklerinden de etkilenmektedir. Bu bakımdan Suriyeli göçmenlerin Türk toplum yapısına ve eğitim sistemine uyum sağlamak konusunda yaşadıkları sorunlar akademisyenler perspektifinden okunmaya değerdir. Bu çalışma, Türkiye'deki devlet ve vakıf üniversitelerinde çalışan akademik personelin Suriyeli göçmenlerle sosyal ilişki kurma istekliliğini ölçmeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla, çalışma nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modelinde tasarlanmıştır. Araştırmanın örneklemini basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile belirlenmiş 516 akademisyen oluşturmaktadır. Veriler Sosyal Mesafe Ölçeği ve Gündelik Yaşama Adaptasyon Ölçeği ile toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda akademisyenlerin gündelik yaşamda Suriyeli göçmenleri öteki olarak değerlendirdikleri; göçmenlerle aralarında kültürel bağ görmedikleri ortaya çıkmıştır. Hâlihazırda akademisyenler arasında Suriyelilerle kültürel yakınlık duyanların göçmenleri daha az ötekileştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Sosyal Mesafe, Gündelik Yaşama Adaptasyon, Akademisyen, Suriyeli Göçmen.

Abstract

Academia, one of the professional occupations, consists of employees who specialize in different fields. Academics define and guide the society they live in as educators by training qualified personnel. However, academia is also affected by the realities of the country and the world. In this respect, the problems that Syrian immigrants face in adapting to Turkish society and the

¹ Makale başvuru tarihi: 17.08.2022. Makale kabul tarihi: 16.09.2022.

* Dr. Öğr. Üyesi, Sosyoloji Bölümü, Atatürk Üniversitesi, sait.gulsoy@atauni.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9613-0528.

** Dr. Öğr. Üyesi, Sosyoloji Bölümü, Siirt Üniversitesi, f.kanbir@siirt.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2094-399X.

education system are worth examining from the perspective of academics. This study examines the willingness of academic staff working in Turkish universities (state and private foundation universities) to establish social relations with Syrian immigrants. For this purpose, the study was designed in the relational survey model, one of the quantitative research methods. The research sample comprises 516 academics determined by a simple random sampling method. Data were collected with Social Distance Scale and Daily Life Adaptation Scale. As a result of the research, it is revealed that academicians consider Syrian immigrants as others in daily life and do not see any cultural ties with them. It has been concluded that among the academicians, those who have a cultural affinity with Syrians marginalize immigrants less.

Keywords: Migration, Social Distance, Adaptation to Everyday Life, Academics, Syrian Immigrant.

Giriş

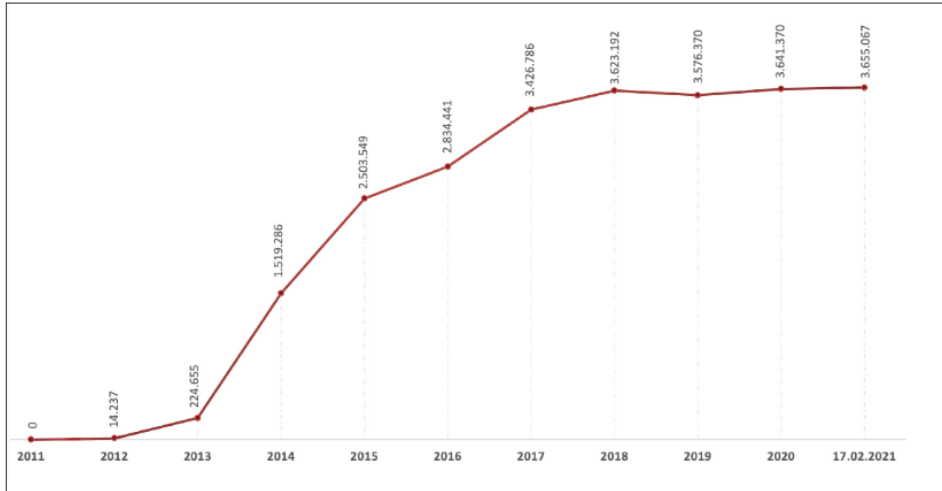
Çağımızda küreselleşmenin seyriyle birlikte göçün etkisi ve görünürlüğü artmıştır. Göç, göçmenler kadar ev sahibi ülkeyi ve içinde yaşayan vatandaşları ekonomik, sosyal ve kültürel boyutlarda etkilemektedir. Bu bakımdan son on bir yıl içerisinde Suriye'den ülkemize yapılan göç incelenmeye değer konulardan birini oluşturmaktadır. Ülkemizde mülteci, sığınmacı, göçmen olarak tanımlanmakla birlikte çalışmamız kapsamında Suriyeliler için göçmen kavramı kullanılmıştır. Bu adlandırmayı kullanmadaki kastımız, ülkemizdeki Suriyelilerin geçici koruma statüsünde bulunmasına karşılık Suriyelilere ilişkin uzlaşılan bir adlandırılmanın olmamasıdır. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) resmi istatistiklerine göre, 1995-2013 yılları arasında Türkiye'ye sığınma başvurusu yapan 48 bin İranlı, 24 bin Iraklı ve yaklaşık 29 bin Afgan, Suriye'den gelen sığınmacıların sayısı ise 635'tir. İstatistiklerden anlaşıldığı kadarıyla, geçmişte Suriye'den ülkemize göç çok az sayıdadır (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nden aktaran Kirişçi, 2014, s. 17). Buna rağmen ülkemizdeki Suriyeli göçmenlerin sayısı 2011 yılında Suriye'de yaşanan iç savaş sonrasında artmıştır. 2011'de Suriye'de başlayan iç savaş ve sonrasında yaşananlar ülkemize büyük bir göçmen akınının gelmesine neden olmuştur. Söz konusu göçmen akını Türk halkı ile göçmenler arasında sosyal ilişki kurma zorunluluğunu beraberinde getirmiştir. Türkiye'ye sığınan Suriyeli göçmenler çalışırken, eğitim görürken, evlenirken ve diğer sosyal ilişkilerde yerli halkla temas hâlinindedir. Çalışmanın konusunu Suriyeli göçmenler ve Türk toplumunun göçmenlere bakış açısı oluşturmaktadır.

Suriyeli göçmenlerle alakalı alan yazında çok fazla araştırma bulunmaktadır. Suriyelilerle ilgili alan yazında yer alan araştırmalarda öne çıkan konular şunlardır: Demografik görünümü, yaşam koşulları (Erdoğan, 2019; Türkiye'deki Suriyelilerin demografik görünümü, yaşam koşulları ve gelecek beklentilerine yönelik saha araştırması, 2017); Türkiye-Suriye ilişkileri ve sığınmacılar meselesi (Uzman ve Tösten, 2016); Türk toplumuyla entegrasyonları (Erdoğan, 2015; Erdoğan, Erdoğan ve Yavcan, 2017; Erdoğan, 2018a; Erdoğan, 2018b; Gaziantep'teki Suriyeliler: Uyum, beklentiler ve zorluklar, 2018; Şen, 2020; Yıldırım, İslamoğlu ve İyem, 2017); eğitimleri (Altıntaş, 2018; Emin, 2016; Engelleri aşmak: Türkiye'de Suriyeli çocukları okullandırmak, 2017; Karaarslan ve Gençoğlu, 2019); Türkiye'ye ekonomik etkileri (Suriyeli mültecilerin Türkiye'ye ekonomik etkileri: Sentetik bir modelleme, 2015; Türkiye'deki Suriyeli mültecilerin ekonomiye katılımı, 2019); akrabalık, aile ve evlilik ilişkileri içerisindeki yerleri (Kaya, 2017); gündelik hayatları (Deniz, Ekinci ve Hülür, 2016; Karaarslan ve Gençoğlu, 2019); Türk basınındaki temsilleri (Efe, Pandır ve Paksoy, 2018) oluşturmaktadır. Bunların içerisinde sosyal mesafe ölçeğini yaptıkları çalışmaların bir kısmında ya da tamamında kullanan araştırmalar mevcuttur (Erdoğan, 2018a; Erdoğan vd., 2017; Yıldırım ve Erdoğan, 2019). Yıldırım ve Erdoğan'ın (2019) Sakarya'da bir tekstil işletmesinde çalışan 300 kişiyle gerçekleştirdiği anket çalışmasında yerli halkın Suriyeli-

lere sosyal mesafesinin yüksek olduğu ve sosyal mesafenin mevcut koşullar değişse bile değişiklik göstermeyeceği ortaya çıkmıştır (s. 360-361). Erdoğan (2018a) ortak yaşam süresinin uzaması ve bunun doğallaşmasına rağmen Suriyeli göçmenlere karşı Türk toplumunun sosyal mesafesi arttığından söz etmektedir (s. 62). Erdoğan (2018a) ve Erdoğan vd.'nin (2017) ortak tespiti ise şunlardır: Türklerin Suriyelilere bakışı ile Suriyelilerin Türk toplumuna bakışı arasında farklılık bulunmaktadır. Türk toplumu Suriyelilere karşı çok uzak bir sosyal mesafe koyarken Suriyeli göçmenler Türklerin onlara gösterdiğinden çok daha yakın pozisyon almışlardır (s. 124; s. 54). Bu çalışma yerli halkın bir kesimini temsil eden akademisyenler merkeze alınarak, akademisyenler ile Suriyeli göçmenler arasındaki temasın sosyal mesafesini ve bu mesafenin algılanışını görmeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın örneklemini oluşturan akademisyenler Suriyeli göçmenlerle eğitim alanında sıklıkla, gündelik hayat içerisinde ise sınırlı bir birliktelik içerisinde girmektedir. Buna rağmen ülke gündemine hâkim, entelektüel bir seçkin azınlık olarak ülkede yaşananları diğer toplum kesimlerine göre daha fazla takip etmektedir. Alan yazında ülkemizdeki Suriyeli akademisyenleri ele alan çalışmalar bulunmakla birlikte (Erdoğan vd., 2017; Uzman ve Tösten, 2016) Suriyeli göçmenlere ilişkin bakış açılarını Türk akademisyenler açısından ele alan çalışmalara rastlanmamıştır. Alan yazında görülen bu eksikliği kapatmak amacıyla çalışmada Türk akademisyenler evren olarak seçilmiştir. Çalışma Türk akademisyenlerin konu hakkındaki bakış açılarını ortaya koyan ilk çalışma olması nedeniyle önem taşımaktadır. Çalışmanın göçe ve Suriyeli göçmenlere entelektüel bir kesimin bakış açısını sunarak katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Temel sorun göçmenlerin Türkiye'ye uyumu ile bu konuda yaşanan sorunlardır.

Göç, Türkiye'deki Suriyeli Göçmenler ve Sosyal Mesafe

Suriye'de 2011 yılında başlayan rejim karşıtı hareketlerin kısa sürede kontrolden çıkması ile başlayan kriz, iç savaşa dönüşmüştür. İç savaş, ilk 3,5 yılda 150-200 bin insanın ölmesine, milyonlarca insanın yaralanmasına ve evini kaybetmesine sebep olmuştur. Ayrıca tüm dünyayı etkileyecek bir göç dalgası da tetiklenmiştir (Erdoğan, 2018b, s. 175). Türkiye ise sınırında gerçekleşen durum karşısında insani yardımı öncelleyen, insan ve çözüm odaklı bir dış politika izlemiştir (İren, 2018, s. 117). Uzun süre açık kapı politikası uygulayan Türkiye göç kaynaklı bir krizi yönetmek durumunda kalmıştır. Bu durum 2011 yılından bu yana Türkiye'deki Suriyeli göçerlerin sayısını veren aşağıdaki grafikten görülebilir. Yıllara göre göçer sayısı ve artış oranı değişmekle birlikte genel trend Türkiye'deki Suriyeli göçer sayısının arttığını göstermektedir (Grafik 1):

Grafik 1: Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler (2011-2021)

Kaynak: <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> Erişim Tarihi: 24.02.2021.

Türkiye’de bulunan Suriyelilerin çoğu kamplar dışında yaşamaktadır. Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün verilerine göre Türkiye’de geçici koruma altındaki kayıtlı Suriyeli sayısı, 17.02.2021 tarihi itibarıyla, toplam 3 milyon 655 bin 67 kişidir. Bu sayı içerisinde geçici barınma merkezinde kalanlar 58.204 kişi ve geçici barınma merkezinde kalmayanlar ise 3.596.863 kişidir. Resmî sayılar göz önünde tutulduğunda Türkiye’deki Suriyeli nüfusun kamp dışında yaşamı tercih ettiği anlaşılmaktadır.

Türkiye’nin göç ile tanışıklığı, hâlihazırda yaşanan Suriye iç savaşı sebebiyle oluşan göç dalgasından öncesine dayanmaktadır. Pek çok göçmen gruba ve göç sürecine kuruluşundan beri (hatta imparatorluk geçmişinde de) ev sahipliği yapan Türkiye Cumhuriyeti’nde bugün yaşanan temel sorun, göç eden Suriyelilerin yoğunluğu ve Türkiye’nin gerek demografisi gerekse yaşanabilir toprak alanı oranı hususlarından bakıldığında tarihinin en büyük göç dalgasıyla karşı karşıya olmasıdır (Erdoğan, 2015, s. 342). Erdoğan (2015) dikkate değer şekilde şunu söylemektedir: Suriyelilere karşı toplumsal kabul aslında oldukça yüksektir ancak sürecin ‘kalıcı mı olacaklar yoksa geri gidecekler mi?’ sorusuna yanıt aranmaya başlandığı noktada krize dönmesi ve krizin yönetilememesi ortaya çıkan sorunların başat faktörü olmuştur (s. 342-343). Ayrıca Erdoğan (2015) genel göç teorilerinin de dışına çıkmayarak Suriye’deki iç savaşın kolay bitmeyeceği, bitse bile güvenli bir ortamın sağlanmasının uzun süre alacağı ve dünyada yaşanan pek çok göç olayının tecrübeleri düşünüldüğünde, Türkiye’deki Suriyelilerin önemli bir bölümünün sürekli olarak Türkiye’de kalacağından bahseder. Ona göre göçmenler konusunda Türkiye’nin kısa, orta ve uzun vadede bir strateji geliştirmesi gerekmektedir (s. 345). Bununla birlikte Kayaoglu, Şahin-Mencütek ve Erdoğan (2021) çalışmalarında Suriye’nin komşusu olan ülkelerin er ya da geç geri göndermeyi konuşmasının makul olduğunu ifade etmektedir. Araştırmacılar hâlihazırda Suriye’nin geri dönüş için güvenli bir ortam sunmadığını da belirtmektedir. Bu duruma çare olarak Suriyelilere yönelen ayrımcılığı ve endişeyi en aza indirmek üzere ulus üstü kurumlar aracılığıyla Suriyelilerin başka ülkelerde barındırılması yapılan öneriler arasındadır (s. 19).

Erdoğan’a (2022) göre Türkiye’de toplumsal kabul başka ülkelerle kıyaslanamayacak ölçüde yüksektir, ancak azalmaktadır. Türk toplumunda değişim, 2017 yılı sonrasında göçmenlerin artık geri gitmeyeceklerine dair emareler ortaya çıkması ve halkın her yerde Suriyeliler ile karşılaşması ile belirgin hâle gelmiştir. Artık halk arasında Suriyelilere “mağdur-mazlum” insanlar olarak değil tehdit diye bakılmakta ve bu eğilim güçlenmektedir. Sürece ilişkin Türk toplumunun dayanıklılığını geliştirmek toplumun kaygılarını ciddiye almaktan geçmektedir. Bu hususta ele alınması gereken konulardan belki de ilki Suriyelilerin yasal statülerinin belirginleştirilmesi ve kamuoyunda karşılık bulması olabilir.

Gaziantep, Şanlıurfa, İstanbul ve Ankara illerinde gerçekleştirilmiş bir çalışmada; Türkiye’nin göç yönetimine müdahil (sivil toplum, kamu, ulus-üstü) toplam 32 kuruluşun çalışanlarıyla görüşmeler yapılmıştır. Çalışmaya göre Suriyelilerin yaşamış oldukları pek çok sorunun (beslenme, barınma, işsizlik, ayrımcılık, eğitim, dil, psiko-sosyal vb.) temelinde Türkiye’deki ‘yasal statüde, geçici’ konumları bulunmaktadır. Yasal konumlarındaki geçicilik ve toplum tarafından misafir görülmeleri, Suriyelilerin Türkiye’ye kök salmaları önünde bir engel oluşturmaktadır. Öte yandan geçici olarak anılmaları Türk toplumunun da Suriyelilere bakışını belirlemede ve Suriyelilerle ilişki kurmak konusunda cesaretlendirmemektedir (Dromgold-Sermen, 2020, ss. 214-215). Benzer şekilde 2017 yılında, Suriyelilerin ve Türk toplumunun ortak yaşam durumu, öngörülleri, beklentileri, sorunları, iş birlikleri ve sosyal uyum süreçlerini ortaya koymaya çalışan çok boyutlu bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Söz konusu çalışmaya göre süreç başından beri geçicilik üzerine olduğundan, kalıcılık üzerine kapsamlı bir stratejinin ve uyum politikasının uygulandığı söylenemez (Erdoğan, 2018a, s. 43). Erdoğan’a (2018a) göre göçün doğasında kalıcılık olması ve

ülkemize yerleşen Suriyeli sayısının giderek artması, uyum konusuna eğilmeyi zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda uyum konusuna odaklanan çalışmanın uygulama kısmında, Türkiye halkından (26 ilden 2.089 kişi) ve Türkiye'deki Suriyelilerden (kamp dışı 10 ilde 887 kişi, kamp içi 6 ilde 348 kişi) örnekleme hareket edilmiştir. Anket sonuçlarından birinde Suriyelilere uygun görülen tanımlamalara bakıldığında olumsuz nitelendirmelerin daha az karşılık bulduğu görülmüştür. Bu durum sosyal mesafenin ipuçlarını vermektedir. Söz konusu soruya verilen yanıtlar, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının Suriyelilere karşı genel tedirginlik ve dışlama tutumunda olduğunu ortaya koymaktadır. En ciddi ayrımlar eğitim durumu ve siyasal eğilimle ilişkilidir. Türkiye vatandaşlarında eğitim seviyesi düştükçe Suriyeliler için daha olumlu bir tavır ortaya konmaktadır (ss. 55-57). Aynı araştırmanın bir başka sonucu da kültürel benzerlikle ilişkilidir. Kültürel benzerlik sorulduğunda katılımcıların benzemedikleri yönünde verdiği yanıt oranı yüzde 80,2'dir (Erdoğan, 2018a, s. 59). Bu durum sosyal mesafenin dayanaklarını sunmaktadır. Sosyal mesafe ölçeğinin de kullanıldığı çalışmada, sosyal mesafenin son derece yüksek düzeyde olduğu gözlemlenmiştir. Yani Türk halkı birlikte yaşıyor olmasına rağmen, Suriyelilerle arasına ciddi bir mesafe koymaktadır. Bunu Erdoğan (2018a), Türk toplumunun büyük bir bölümünün (%62,9) Suriyelilerle uzak; küçük bir bölümünün (%19,6) ise yakın ilişki kurmak istemesinden yola çıkarak açıklamıştır. Türk toplumu Suriyelilerle evliliğe ve arkadaşlığa olumsuz yaklaşırken, aynı ortamı paylaşma ve iş birliği yapma konularında olumlu düşünmektedir (ss. 62-64). Aynı araştırmanın sosyal mesafeyi ölçmeye dönük diğer kısmında ise iki toplumun birbirine koyduğu mesafe ciddi oranda açılmaktadır. Suriyeliler "bir Türk ile evlenebilirim" konusuna yüksek oranda katılmazken; erkek/kız kardeş ile çocuğunun bir Türk ile evlenmesine ve iş, arkadaşlık, eğitim, aynı mekânda (apartman, mahalle gibi) bulunmaya ılımlı yaklaşmışlardır. Bununla birlikte Suriyeliler Türklerle kavga, sorun ve evlilik konusunda ilişkilerinin olmadığını; buna karşılık sohbet, dostluk, alışveriş, iş gibi pek çok konuda ilişkilerinin olduğunu ifade etmiştir (Erdoğan, 2018a, ss. 124-127).

Bu hususa farklı bir perspektiften bakmak konu açısından yararlı olacaktır. Türk üniversitelerinde öğrenim gören ve akademide bulunan Suriyelilere odaklanan başka bir çalışmada eğitimli Suriyeliler Türklerle sosyal ilişki (arkadaşlık, komşuluk, çalışma gibi) kurma konusunda istekli görünürken, evlilik ve kız/erkek arkadaş gibi yakın akrabalık ilişkileri kurma istekleri son sırada gelmektedir (Erdoğan vd., 2017, s. 67). Bu sonucu özellikle yoksul ve düşük eğitimli Suriyeli kadınlar için değerlendirdiğimizde, evlilik Türkiye'de bir tür tutunma pratiğidir. Nitekim Suriyeli erkeklerin çok zor iş bulduğu akılda tutulduğunda, Suriyeli kadınların evlilik için iş-güç, sosyal güvence ve daha geniş ekonomik imkânlarla sahip olan Türk erkeklerini seçmesi anlaşılabilir. Ancak aynı durum, yani Suriyeli erkekleri evlilik için tercih etme, Türk kadınları için tam da benzer nedenlerden ötürü geçerli değildir (Deniz vd., 2016, s. 209). Yukarıda sözü edilen iki farklı çalışmanın verileri, aynı mekânı paylaşmanın kamusal ilişkileri genişlettiğini, buna karşın özel alan inşasının kimliği sahiplenme için önemli bir amaç olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Başka bir anlatımla kamusal ilişkiler kurmanın gündelik hayatın sürdürülebilmesi için bir araç, evlilik gibi konulardaki engellenmenin ise kimliğin korunması için amaç olduğu söylenebilir. Dolayısıyla bu yönüyle kimliğin korunması beklenmektedir.

Eğitim, çoğunluğu genç nüfusa sahip göçmenlerin buldukları topluma uyumunu hızlandırmaktadır ve göçle birlikte yaşanan entegrasyon kaybını telafi etmektedir (Taştan vd., 2016, s. 18). Bu bağlamda eğitim, göç eden ve yerleşik toplum arasındaki mesafenin azalmasına fayda sağlamaktadır. Ancak göçmen kitlenin farklı özellikleri dikkate alındığında, göçün zorluklar taşıdığı da bir gerçektir. Bu zorluklardan biri dil engelidir. Bunun yanı sıra akraba grubu uyumsuzluğun temel belirleyicisi olarak ön plana çıkan dili, öğretmenler bir sınıflama ile tarif etmek

tedir. Buna göre öğretmenler, Türkiyeli öğrencilere “bizim çocuklarımız”, “kendi öğrencilerimiz” kavramlarını kullanırken Suriyeli öğrencilerden “bunlar, onlar, ötekiler” diye bahsetmektedir (s. 102). Bu, Suriyelilere yönelik sosyal mesafenin hayatın her alanına yansıma bulduğunu göstermesi açısından ilgi çekici bir örnektir. Çocuk ve genç göçmenler eğitimin her kademesinde benzer sorunlarla karşılaşmaktadır. Erdoğan vd.’nin (2018) belirttiği üzere Türkiye’ye gelen Suriyelilerin çoğunluğu eğitimsiz ve orta gelir grubundandır (s. 14).

Sosyal mesafe ile ilişkilendirebilecek bir başka değişken maneviyattır. Maneviyat düzeyi arttıkça Suriyelilere karşı gösterilmiş olunan sosyal mesafe azalmaktadır. Maneviyat içerisinde barındırdığı bütüncü ve kapsayıcı niteliklerle iletişimde çok daha temel bir yerden bağlantı sunmaktadır ve farklı gruplara ve bireylere yönelik sosyal mesafe göstergesi olan davranışları minimize etmektedir (Ekşi vd., 2020, s. 268).

Yukarıda ifade edilen sosyal mesafeyi azaltacak eğitim ve maneviyat gibi olumlu etkenlerin yanı sıra bazı çalışmalarda sosyal mesafeyi artıran olumsuz etkenler de konu edilmiştir. Bunların tamamı yerel halkın Suriyeli göçmenlerle yaşamaktan kaynaklanan hassasiyetlerini yansıtmaktadır. Sözgelimi İstanbul’da ikamet eden yetişkin Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları ile gerçekleştirilen bir çalışmada; dinî ve tarihsel ortaklıklara rağmen yerli halkın Suriyelilere yönelik kültürel, sosyal ve duygusal mesafelerinin oldukça yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmaya göre yerli halk Suriyelilerin iş imkânlarını azalttıklarından, çok çocuk yaparak nüfus dengelerini bozduklarından, modern yaşam tarzına tehdit oluşturduklarından, kamusal alan ve hizmetlerden faydalanmayı zorlaştırdıklarından, kadın ve çocuklara yönelik cinsel saldırıları artırdıklarından, terör riski oluşturduklarından ve seçimlerde oy kullanarak sonuçlara etki edeceklerinden kaygılanmaktadır (Morgül, Savaşkan ve Mutlu, 2021, ss. 102-103). Benzer şekilde Baykan (2020), yerel toplum üyelerinin Suriyeli sığınmacılarla yaşamaktan huzursuzluk hissettiklerini, çocuklarının göçmenlerle eğitim almasını hoş karşılamadıklarını, göçmenlerle arkadaşlık etmek istemediklerini ve bununla birlikte Suriyelilerin iş imkânını ellerinden aldıklarını düşündüklerini, Türkiye ekonomisine ve öz kültüre zarar verdiklerini, devletin imkânlarının kendilerine değil Suriyelilere verildiğini düşündüklerini belirtmektedir (ss. 64-65). Erdoğan’ın (2020) çalışmasında da yerel halkın göçmenlere karşı endişeleri dört önemli başlıkta derlenmiştir ve bunlar iş kaybetme, suça karışma, kamu hizmetlerinin aksaması ve kimlik kaybı olarak sıralanmıştır (s. 86). Bütün bunlar Suriyelilerin, ülke vatandaşı olmaları ile birtakım avantajların ortadan kalkacağı, huzur ve düzenin bozulacağı, ülkenin kıt kaynaklarının ele geçirileceği endişesi ile ötekileştirildiğini göstermektedir.

Araştırmanın Hipotezleri

Bu araştırma Türkiye’deki devlet ve vakıf üniversitelerinde çalışan akademik personelin Suriyeli göçmenlerle sosyal ilişki kurma istekliliğini ölçmeyi amaçlamaktadır. Araştırma kapsamında aşağıdaki hipotezler kurulmuştur:

H1: Özel yaşamı paylaşma isteği ile sosyal yaşamı paylaşma isteği arasında ilişki vardır.

H2: Özel yaşamı paylaşma isteği ile gündelik yaşama adaptasyonu algılama arasında ilişki vardır.

H3: Sosyal yaşamı paylaşma isteği ile gündelik yaşama adaptasyonu algılama arasında ilişki vardır.

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Çalışma nicel araştırma tekniğinin temelinde yer alan pozitivist/açıklayıcı bilimsel paradigmaya dayanmaktadır. Niceliksel araştırmanın temel dayanağı olan pozitivist gerçekte bizden bağımsız olarak orada durmaktadır; onu olgusal olarak fotoğraflama mümkündür ve bu fotoğraflar daha genel yargılara varabilmek için birer araçtır (Kümbetoğlu, 2012, s. 24). Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modelinde tasarlanmıştır. İlişkisel tarama modeli iki ve daha fazla değişken arasında birlikte değişimin varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlamaktadır (Karasar, 2009, s. 81).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkiye’de bulunan 208 yükseköğretim kurumu oluşturmaktadır. Bunlardan 129’u devlet, 75’i vakıf, 4’ü meslek yüksekokulu oluşturmaktadır. 2021 yılı istatistiklerine göre Türkiye’de çalışan toplam 179.685 akademisyenin 81.467’sinin kadın, 98.218’inin erkek olduğu görülmektedir. Akademisyenlerin büyük çoğunluğu devlet üniversitelerinde görev yapmaktadır. Devlet üniversitelerinde çalışan toplam 151.791 akademisyenin ise 66.612’si kadın, 85.179’u erkektir. Araştırmanın örnekleme basit tesadüfi örnekleme yöntemi (Neuman, 2016, s. 331; Kuş, 2003, s. 45) ile belirlenmiş 516 akademisyen oluşturmaktadır. Örnekleme ilişkin demografik özellikler şöyledir:

Ankete geçerli yanıtlar veren 516 kişinin 236’sı kadın (%45,7) 280’i erkek (%54,3) olduğu bilinirken katılımcıların %68,8’i (n=355) evlidir. Yaş dağılımına bakıldığında ise 516 katılımcıdan 18-29 yaş aralığında 62 kişi (%12), 30-39 yaş aralığında 232 kişi (%45), 40-49 yaş aralığında 135 kişi (%26,2) ve son alt kategori olan 50 yaş ve 50 yaş üzerinde olan 87 (%16,9) kişi bulunmaktadır. Çocuğu olmayan 221 kişi (%42,8), en az 1 en fazla 10 çocuğu olan kişi sayısı ise 295 kişidir (%57,2). Katılımcıların buldukları fakülte/yüksekokul alanının dağılımına bakıldığında büyük kısmını 244 kişi (%47,3) ile sosyal bilimler oluştururken fen bilimleri alanından 133 kişi (%25,8) yer almaktadır. Katılımcıların bağlı buldukları diğer fakülte/yüksekokul alanları ise sağlık bilimleri 86 (%16,7), eğitim bilimleri 29 (%5,6), İslami ilimler 4 (%0,8) ve 20 kişi (%3,9) ile diğer seçeneği oluşturmaktadır. Katılımcılarımızın bağlı bulunduğu üniversitenin statüsüne bakıldığında ise 505 devlet (%97,9), 11 özel (%2,1) üniversitedir. Katılımcılar arasında hiç dil bilmeyen 1 kişi (%0,2) bulunurken bir dil bilen 374 kişi (%72,5), iki dil bilen 112 (%21,7), üç dil bilen 21 kişi (%4,1), dört dil bilen 8 kişidir (%1,6). Katılımcıların öğrenim durumlarına bakıldığında ise %69’u (356 kişi) doktora, %28,9’u (149 kişi) yüksek lisans, %2,1’i (11 kişi) lisans mezunudur.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada iki farklı ölçek kullanılmıştır. Bunlardan ilki, yapılan keşfedici faktör analizi (KFA) sonucunda üç alt boyuttan oluşturduğu anlaşılan gündelik yaşama adaptasyon algısı (GYAA) olarak anılan ölçektir. Anket soruları Emory S. Bogardus’un sosyal mesafe ölçeği kullanılarak hazırlanmıştır. Tek boyutlu bir ölçek olan sosyal mesafe ölçeği ve Bogardus’un tartıştığı teorik düzlem dikkate alınarak, yapılan bu araştırmada sorular likert tipte sorulmuştur. Gündelik Yaşama Adaptasyon Algısı Ölçeği araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur.

Ölçek İfadeleri	Boyutlar		
	EÇYA	KLTA	KŞLA
EÇYA2. Suriyeli göçmenlere eğitim imkânı sağlanmalıdır.	0,751		
EÇYA6. Suriyeli göçmenlere üniversitede eğitim imkânı verilmesi, diplomasını aldıkları mesleği değersizleştirir.	0,744		
EÇYA5. Suriyeli göçmenlere üniversitede eğitim imkânı verilmesi, ülkemizdeki işsizlik sorununun büyümesine sebep olur.	0,703		
EÇYA4. Suriyeli öğrenciler eğitimlerinde başarılıdır.	0,692		
EÇYA3. Suriyeli öğrenciler eğitim almaya isteklidir.	0,689		
EÇYA1. Ülkemiz Suriyeli göçmenlere iş imkânı sağlamalıdır.	0,666		
KLTA2. Benzer kültüre sahip olmamız Türkiye'deki Suriyeli göçmenlerin ülkemizde benimsenmelerini kolaylaştırmıştır.		0,898	
KLTA1. Türkiye ve Suriye benzer kültüre sahiptir.		0,851	
KLTA3. Suriyeli göçmenler ile ülkemiz insanların benzer inançlara sahip olması göçmenlerin ülkemizde kabul edilmelerini kolaylaştırmıştır.		0,737	
KLTA5. Suriyeli göçmenler Türk eğitim sistemine adapte olmuştur.		0,623	
KLTA4. Suriyeli göçmenlerin tamamına koşulsuz T.C. vatandaşlığı verilebilir.		0,568	
KŞLA1. Suriyeli göçmenler Türkçe konuşmalıdır.			0,720
KŞLA2. Suriyeli göçmenlerden sadece kalifiye olanlara vatandaşlık verilmelidir.			0,654
KŞLA4. Suriyeli göçmen sorununun çözümü ancak göçmenlerin ülkelerine dönmeleriyle gerçekleşebilir.			0,499
KŞLA3. Suriyeli göçmenler dünya için ciddi bir sorun teşkil etmektedir.			0,442
Açıklanan varyans	%23,460	%22,169	%11,141
Açıklanan toplam varyans		%56,169	
Cronbach alfa kat sayısı		0,828	
KMO		0,855	

KLTA: Kültürel Adaptasyon; EÇYA: Eğitimle Çalışma Yaşamına Adaptasyon; KŞLA: Koşullu Adaptasyon

Tablo 1. Gündelik Yaşama Adaptasyon Algısı (GYAA) Ölçeğinin Keşfedici Faktör Analizi Sonuçları

Tablo 1 incelendiğinde ölçek maddelerinin faktör yüklerinin 0,442-0,898 değerleri arasında olduğu; ölçeğin örneklem yeterliliğini temsil eden KMO değerinin 0,855, ölçeğin açıklanan toplam varyansının %56,169 ve ölçeğin güvenilirlik kat sayısını temsil eden değerin 0,828 olduğu anlaşılmaktadır. Bu bulgulara bağlı olarak bahse konu olan ölçeğin güvenilir (Nunnally, 1978) ve aynı zamanda geçerli bir yapıya sahip olduğu ifade edilebilir (Tablo 1).

Araştırmaya konu olan bir başka kavram Bogardus'un (1925, 1933) sosyal mesafe ölçeğidir. Sosyal Mesafe Ölçeği bir toplum içerisinde var olan ayrık sosyal grupların (örn. din, mezhep, ırk, etnisite farklılıkları) birbiriyle etkileşim kurmaya istek düzeyini ölçmektedir (Bogardus, 1925). Söz konusu ölçek ilk kez Bogardus tarafından 1925 yılında kullanılmıştır. Ancak ilerleyen yıllarda kendisi gerek uygulamalarda gerekse teorik olarak müdahalelerde bulunmuştur (Bogardus, 1925, 1933). Hâlihazırda kullanımı devam eden bu ölçek için çeşitli güncelleme denemeleri de söz konusudur (Parrillo ve Donoghue, 2005). Ölçeğin soruları gündelik hayatı, genel kamusal yaşam ile bireylerin özel yaşamı uç değerlerini içeren bir skalaya tabi tutmaktadır. Faktör analizi yapılan ölçeğin analiz sonuçlarına ve maddelerin nasıl yüklendiğine ilişkin bilgi Tablo 2'de yer verilmiştir.

Ölçek İfadeleri	Boyutlar	
	ÖYP	SYP
ÖYP5. Suriyeli göçmen biriyle oğlumu evlendirebilirim.	0,906	
ÖYP6. Suriyeli göçmen biriyle kızımı evlendirebilirim.	0,902	
ÖYP4. Suriyeli göçmen biriyle evlenebilirim.	0,846	
ÖYP3. Suriyeli göçmenleri evimde misafir edebilirim.	0,644	
ÖYP2. Suriyeli göçmenler üniversitede aldıkları eğitimden sonra ülkemizde devlet memuru olabilirler.	0,605	
ÖYP1. Suriyeli göçmenlere Türkiye tarafından vatandaşlık hakkı tanınabilir.	0,547	
SYP6. Suriyeli göçmenler öğrencim olabilir.		0,809
SYP4. Suriyeli öğrenciler okulumuza misafir öğrenci olarak gelebilir.		0,804
SYP5. Suriyeli göçmenler meslektaşım olabilir.		0,782
SYP2. Suriyeliler ülkemize sığınabilir.		0,697
SYP8. Suriyeli göçmenler ülkemiz vatandaşıyla resmî nikâhla evlenebilirler.		0,692
SYP3. Suriyeli göçmenler komşum olabilir.		0,656
Açıklanan varyans	%37,276	%34,381
Açıklanan toplam varyans	%71,657	
KMO	0,883	
Cronbach alfa kat sayısı	0,894	
ÖYP: Özel yaşamı paylaşma; SYP: Sosyal yaşamı paylaşma		

Tablo 2. Bogardus Sosyal Mesafe Ölçeğinin Keşfedici Faktör Analizi Sonuçları

Tablo 2’de sunulan bulgulara bağlı olarak ölçeğin iki faktörlü yapısının sağlandığı, ölçek ifadelerinin faktör yüklerinin 0,547-0,906 arasında yüklendiği anlaşılmaktadır. Ölçeğin örneklem yeterliliğini temsil eden KMO değerinin 0,883 ve ölçeğin güvenilirliğini ifade eden değerin ise 0,894 olduğu görülmekte ve ölçeğin güvenilir olduğu (Nunnally, 1978) söylenebilmektedir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu araştırma Türkiye’deki devlet ve vakıf üniversitelerinde çalışan akademik personelin Suriyeli göçmenlerle sosyal ilişki kurma istekliliğini ölçmeyi amaçlamaktadır. Katılımcılara Siirt Üniversitesi Rektörlüğünden alınan etik kurul izni ile birlikte anket linki, aynı üniversitenin elektronik belge yönetim sistemi (EBYS) üzerinden iletilmiştir. Çevrim içi ortamda 2021 yılı Nisan ayında veri toplanmaya başlanıp süreç aynı yılın Aralık ayına kadar sürdürülmüştür. Toplanan veriler SPSS istatistik programına işlenmiştir.

Katılımcılardan elde edilen veri üzerinde yapılan kontroller neticesinde, veri setinin normallik varsayımlarını taşıyıp taşımadığı kontrol edilerek çeşitli değerler dikkate alınmıştır. Araştırmada yer alan her iki ölçek için ölçeğin alt faktörlerinin (Özel yaşamı paylaşma ve sosyal yaşamı paylaşma) basıklık-çarpıklık değerlerine bakılarak elde edilen değerlerin kabul edilebilir aralıkta (-1,5 ile +1,5) oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca, dağılımın normal olduğunun bulgulanması ile değişkenler arasındaki ilişkilerin tespitinde pearson çarpım moment korelasyon katsayısı dikkate alınmıştır (Tabachnick ve Fidell, 2007).

Bulgular

Bu çalışma, Türkiye’de bulunan üniversitelerde görev alan akademisyenlerin Suriyeli göçmenlerle sosyal ilişki kurma istekliliğini ölçmeyi amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda Türkiye’de bulunan akademisyenlerinin Suriyelilerin gündelik yaşama adaptasyonlarını nasıl algıladıkları ve onlarla olan sosyal mesafelerini nasıl konumlandıkları incelenmiştir. Tablo 3’te sosyal mesafe olgusunun bileşeni olan özel alan ve sosyal alan değişkenleri ile Suriyelilerin entegre olup olmadıklarına yönelik akademisyenlerin algısı arasındaki ilişkiyi ortaya koyan korelasyon tablosu yer almaktadır.

Ölçekler	Ort.	S. S.	ÖYP	SYP	GYAA
ÖYP	1,56	0,385	1		
SYP	1,15	0,271	0,547**	1	
GYAA	2,82	0,396	-0,285**	-0,347**	1

ÖYP: Özel yaşamı paylaşma; SYP: Sosyal yaşamı paylaşma; GYAA: Gündelik yaşama adaptasyonu algılama. Ort.: Ortalama; S. S.: Standart sapma; **: p<0,001

Tablo 3. Korelasyon Analizi Sonuçları

Tablo 3 incelendiğinde sosyal mesafenin alt boyutlarından özel yaşamı paylaşma ile gündelik yaşama adaptasyon algısı arasında düşük düzeyde negatif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu ($r=-0,285$; $p<0,01$); sosyal yaşamı paylaşma ile gündelik yaşama adaptasyon algısı arasında orta düzeyde negatif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu ($r=-0,347$; $p<0,01$) görülmektedir. Bununla birlikte özel yaşam paylaşımı ile sosyal yaşam paylaşımı arasında yüksek düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=0,547$; $p<0,01$).

Son olarak Tablo 3'te yer aldığı üzere gündelik yaşama adaptasyon algısı hususunda katılımcıların ortalama değer nezdinde neredeyse kararsız olduğundan bahsetmek mümkündür.

Özel Yaşamı Paylaşma İsteği ile Sosyal Yaşamı Paylaşma İsteği Arası İlişki

H1 için ÖYP ile SYP arasında 0,547 pozitif yönde anlamlı bir ilişki gözlenmiştir. Başka bir ifadeyle sosyal mesafenin Suriyelilere karşı artması, onların özel yaşamda öteki olarak algılanmasına sebebiyet vermektedir. Türkiye akademisyenleri, gündelik yaşamlarında ve özel yaşamlarında Suriyelilere mesafeli oldukları gibi sosyal çevrelerinde de Suriyelilerle karşılaşmalarını mesafelendirmektedir.

Özel Yaşamı Paylaşma İsteği ile Gündelik Yaşama Adaptasyonu Algılama Arası İlişki

H2 için 0,285 olmak üzere negatif yönlü anlamlı ilişki gözlenmiştir. Ülke halkının bir grubu olan akademisyenler de diğer insanlar gibi gündelik yaşamda Suriyelileri öteki görmektedir. Bu bulgu alan yazında desteklenmekte olup Erdoğan'ın (2015, 2018a) çalışmalarında da dile getirilmiştir. Başka bir ifadeyle Türk akademisi Suriyelilerin adaptasyon sorunlarını sosyal mesafe olarak yeniden üretmektedir.

Sosyal Yaşamı Paylaşma İsteği ile Gündelik Yaşama Adaptasyonu Algılama Arası İlişki

H3 için 0,347 olmak üzere negatif yönlü anlamlı ilişki gözlenmiştir. Gündelik yaşama adaptasyon algısının sosyal yaşamı paylaşma isteği ile negatif yönlü ilişkisi katılımcıların kültürel bağ görmeyip, ancak sağlanacak koşullarla Suriyelilerin uyum sağlayabileceğini düşünmeleriyle ilişkilendirilebilir. Akademisyenler arasında hâlihazırda kültürel bir benzerlik görenlerin Suriyelileri daha az ötekileştirdiği sonucuna da elbette varılabilir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Türkiye, komşusu olan Suriye'deki iç savaşın etkilerini tüm dünyada en yoğun yaşayan ülkedir. Bu durum sadece komşu olmaktan da kaynaklanmayıp ülke yönetiminin kararları ile biçimlenmiştir. Türkiye, aynı dine mensup olmak başta olmak üzere, geçmişte Osmanlı tebaası olmak gibi ortak özelliklerden dolayı savaştan kaçan bireylere kayıtsız kalınmayan, aksine olabildiğince herkesin sığınacağı bir liman olarak açık kapı politikası uygulamıştır. Bu politika Avrupa Birliği'nce (AB) de desteklenmiştir. AB için Türkiye'ye yapılan ekonomik yardımlarla (Özdemir, 2021; Yazıcıoğlu, 2021) savaştan kaçan Suriyelilerin Avrupa topraklarına geçişine sosyal bir bariyer çekilmiştir; böylece Türkiye iç savaşla Avrupa arasında bir tampon bölge olmuştur (Öztürk ve Boyacı, 2022, s. 1816).

Avrupa toplumları için Suriyelilerle karşılaşma hususunda korunaklı bir gündelik hayat sağlayan bu durum Türk halkı için ise tam tersi durumdadır. Gündelik hayatın sosyal ve özel alanında Suriyelilerle isteyerek veya istemeyerek girilen pek çok sosyal etkileşim söz konusudur. Bu çalışma üniversiteleri de ilgilendirecek şekilde Suriyelilerle çift yönlü şiddet içerikli karşılaşmalar (Saritepeci, 2022; Günaydın, 2022) gibi toplumsal olayların da yaşandığı bu süreçte Türkiye'de çalışan akademik personelin Suriyeli göçmenlere yönelik bakış açısını ortaya koymayı amaçlamıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre akademisyenler de diğer insanlar gibi gündelik

yaşamda Suriyelileri öteki görmektedir. Sosyal mesafenin Suriyelilere karşı artması, onların özel yaşamda öteki olarak algılanmasına sebebiyet vermektedir. Akademisyenler arasında Suriyeli göçmenlerle kültürel benzerlik görenler Suriyelileri daha az ötekileştirmektedir. Akademisyenlerin Suriyeli sığınmacılara hem özel yaşamlarında hem de sosyal yaşamlarında ilişki kurmak konusunda istekliliklerinin artmasına neden olan etken tanışıklığın artmasıdır. Seçkin bir toplum kesimi olan akademisyenler arasında göçmenlere yönelik sosyal mesafe azaldıkça özel alanda da mesafe azalmaktadır. Öyle ki akademisyenlerin öğrenci veya hoca olarak yurtdışında sağladıkları deneyim ve Suriyeli öğrencilerinin olması Suriyeli göçmenlerle empati kurulmasını sağlamış önemli unsurlar olarak görülebilir. Bu durum akademisyenler arasında Suriyelilerle kültürel yakınlık duyanların göçmenleri daha az ötekileştirdiğini göstermektedir. Tanışıklığın derecesi ile temas kurma yönündeki hassasiyet ülke kaynaklarına erişimin yakınlığı veya uzaklığı derecesinde farklılaşabilmektedir. Akademisyenler göçmenlerle sınırlı alandaki birlikteliklerini özel yaşam ve sosyal yaşam içerisinde sürdürmeye, diğer toplum kesimlerine göre daha istekli görünmektedir.

Çalışmada elde edilen bu iken alan yazında yer alan çalışmalarda Türk halkı arasında Suriyelilere yönelik bakışın kalış sürelerinin uzaması ile farklılaştığı görülmüştür. Dinî ve tarihsel ortaklıklara rağmen Suriyelilere yönelik sosyal, kültürel ve ekonomik mesafe zaman içerisinde artmaktadır (Morgül vd., 2021, s. 102). Bunun en önemli nedeni sürecin başlangıcında halk arasında Suriyelilere “mağdur-mazlum” insanlar olarak bakılmış olmasına rağmen süreç uzadıkça göçmenlerin tehdit olarak algılanmasıdır ve bu eğilim güçlenmektedir (Erdoğan, 2022). Bu durum ülke vatandaşı olmaktan kaynaklanan avantajların ortadan kaldıracağı, Suriyelilerin huzuru ve düzeni bozacağı ve ülkenin kıt kaynaklarını ele geçireceği endişesi ile belirginleşmektedir (Baykan, 2020, s. 64; Erdoğan, 2018a, s. 167; Erdoğan, 2020, s. 92; Morgül vd., 2021, ss. 102-103). Suriyeli göçmenlerin Türkiye’de sosyal hayatın içerisinde yaşadıkları sorunlar bulunmaktadır. Bunlardan biri eğitimidir. Eğitimin erken safhalarında (ilkokulda) Suriyeli öğrenci ve öğretmenler arasında dil bariyeri önemli bir sorundur (Emin, 2019, ss. 87-88). Bu durum eğitimin en üst safhalarında da sorun oluşturabilmektedir. Türkiye’de çalışan Suriyeli akademisyenler için de benzer bir şekilde dil bariyeri en büyük sorundur (Uzman ve Tösten, 2016, s. 260). Türkiye akademisyenlerinde ise bu durum farklılaşabilmektedir. Diğer toplum kesimlerine göre iyi eğitim donanımına sahip hem Suriyeli üniversite öğrencileri hem de akademisyenleri arasında bu sınırlılık ortak başka dillerle telafi edilebilmektedir; zira alt kademe eğitim kurumlarında da dil engelinin bu şekilde aşılabildiği gözlenmiştir (Muğlu, 2022, s. 132). Bu durum Suriyeli göçmenlerin ekonomik durumları ile de farklılaşmaktadır. Suriyeli göçmenlerin Türkiye’ye entegrasyonu sınıf bazlıdır; özellikle de ekonomik durumu müsait olanlar kendilerini diğer mültecilerden ayırarak yerel halkın içinde yaşamayı tercih etmektedir (Şimşek, 2018, s. 14). Ekonomik durumun iyi olması eğitimde, sağlıkta, iş piyasasına erişimde ve nihayetinde Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına giden yoldaki en önemli kaldıraç olarak belirlemektedir. Eğitimli Suriyeliler Türklerle sosyal ilişki kurma konusunda istekli görünürken yakın ilişki kurma isteklilikleri son sırada gelmektedir (Erdoğan vd., 2017, s. 67). Türkiye’de bulunan Suriyeli akademisyenler ile gerçekleştirilen bir çalışmada çoğunluk; vatandaşlık ve evlilik konusunda Suriyelilerin Türkiye halkıyla ilişki kurmalarının olumlu olacağı, bu durumun kültürel ve sosyal ilişkileri artıracığı, iki toplumu birbirine yaklaştıracağını belirtmiştir. Bununla birlikte evliliklerin yasal dayanağının olmaması, iki farklı kültür oldukları, kültürel farklılıklardan dolayı bazı çatışmaların olacağı gibi hususlarda çekinceler bulunmaktadır (Uzman ve Tösten, 2016, s. 266-267). Bu durum Türk halkında olduğu gibi Suriyeli göçmenler arasında da kültürel farklılığın bilindiği; uzak ve yakın düzeyde ilişki kurmanın da bu farkın birer yansıması olduğunu göstermektedir. Bu nedenle Türkiye’de göçmenlere yönelik

uyum çalışmalarının hızlandırılması gerekmektedir. Zira göçmenlerin uyumu konusunda adımlar atılmazsa veya gecikirse ülke içinde gettolaşma olabilir ve genç kuşaklar arasında ayrımcı davranışlar baş gösterebilir. Türkiye akademisyenlerinin görece daha az olan sosyal mesafesi de halkın diğer bileşenlerinde olduğu gibi zaman içerisinde çözülme riski taşımaktadır.

Kısıtlar

Çalışmaya katılımları için Yükseköğretim Kuruluna bağlı tüm devlet ve vakıf üniversitelerinde çalışan akademisyenlere Elektronik Belge Yönetim Sistemi (EBYS) üzerinden katılım daveti için yazı gönderilmiştir. Üniversitelerden dördü hariç diğerleri akademik personellerinin araştırmaya katılımını uygun görüp gerekli izni sağlamıştır. Bu üniversitelerin akademik personeline birkaç kez EBYS üzerinden katılım çağrısı yapılmıştır. Söz konusu dört üniversite ise (üçü devlet, biri özel) kendi etik kurullarında görüşülmek üzere ek evrak talep etmiştir. Üniversitelerden biri olumlu dönüş yapmış, oradaki akademik personele de aynı şekilde ulaşılmıştır. Diğer üniversitelerden ikisi olumlu veya olumsuz bir geri dönüş sağlamamıştır ancak üniversitelerden bir diğeri verinin toplandığı sistem sebebiyle izin vermeyeceğini belirtmiştir. İzin alınamayan üniversitelerin akademik personeline ankete katılım daveti e-posta yoluyla iletilmiştir ancak katılım sınırlı olmuştur.

Kaynaklar

Altıntaş, M. E. (2018). DKAB öğretmenlerine göre Suriyeli çocukların devlet okullarında karşılaştıkları sorunlar (Nitel bir çalışma). *Marife Dinî Araştırmalar Dergisi*, 18(2), 469-499.

Baykan, E. (2020). *Suriyeli göçü ve sosyal uyuma ilişkin yerel toplumun görüşleri: Altındağ örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bogardus, E. S. (1925). Measuring social distances. *Journal of Applied Sociology*, 9, 299-308.

Bogardus, E. S. (1933). A social distance scale. *Sociology and Social Research*, 17, 265-271.

Deniz, A. Ç., Ekinci, Y. Ve Hülür, A. B. (2016). “Bizim müstakbel hep harap oldu”: Suriyeli sığınmacıların gündelik hayatı Antep-Kilis çevresi. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Dromgold-Sermen, M. S. (2020). *Farklılıklar yönetme kültürü: Göç yönetimi alanı ve Türkiye’ye göç eden Suriyeliler*. (Melike Aslan, I. Enes Ataç, Deniz Öksüz Fer, Çev.). Ankara: ODTÜ Yayıncılık.

Efe, İ., Pandır, M. ve Paksoy, A. F. (2018). *Algılar ve gerçekler arasında Türk basınında Suriyeli sığınmacılar*. Ankara: Nobel Bilimsel Eserler.

Emin, M. N. (2016). *Türkiye’deki Suriyeli çocukların eğitimi: Temel eğitim politikaları*. Ankara: Seta.

Emin, M. N. (2019). *Geleceğin inşası: Türkiye’deki Suriyeli çocukların eğitimi*. İstanbul: Seta.

Erdoğan, M. M. (2015). Türkiye’ye kitlesel göçlerde son ve dev dalga: Suriyeliler. M. M. Erdoğan, A. Kaya (Der.) *Türkiye’nin göç tarihi: 14. yüzyıldan 21. yüzyıla Türkiye’de göçler içinde* (ss. 315-347). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Erdoğan, M. M. (2018a). *Suriyeliler barometresi: Suriyelilerle uyum içerisinde yaşamının barometresi*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Erdoğan, M. M. (2018b). *Türkiye’deki Suriyeliler: Toplumsal kabul ve uyum*. (2. Baskı). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Erdoğan, M. M. (2019, Eylül). *Türkiye’deki Suriyeli mülteciler*. 17.08. 2022 tarihinde <https://www.kas.de/tr/web/tuerkei> adresinden edinilmiştir.

Erdoğan, M. M. (2020). "Securitization from society" and "Social acceptance": political party-based approaches in Turkey to Syrian refugees", *Uluslararası İlişkiler*, 17 (68), 73-92.

Erdoğan, M. M. (2022). *Huzur ve güvenlik için tek çare uyum çalışması*. 29.08.2022 tarihinde <https://www.perspektif.online/huzur-ve-guvenlik-icin-tek-care-uyum-calismasi/> adresinden edinilmiştir.

Erdoğan, M., Erdoğan, A. ve Yavcan, B. *Türkiye'deki Suriyeli mülteci öğrencilerin durumu, sorunları ve beklentileri araştırması*. 28.08.2022 tarihinde <https://igamder.org/uploads/belgeler/ELITE-DIALOGUE-01102017-TR.pdf> adresinden edinilmiştir.

Ekşi, H., Kılıç Memur, H. N., Sevgi Yalın, H., Dinç, S. (2020). Sosyal mesafe ve maneviyat arasındaki ilişkide empati ve toplumsal baskınlığın rolü: Suriyelilere yönelik karma bir çalışma. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 24(2), 257-276.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, "Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler". 24.02.2021 tarihinde <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> adresinden edinilmiştir.

Günaydın, B. Ö. (2022). İş yerinde 'çarpışmadan' ölüm çıktı: Suriyeli genç öldürüldü. *Gazete Duvar*. 28.09.2020 tarihinde <https://www.gazeteduvar.com.tr/is-yerinde-carpismadan-olum-cikti-suriyeli-genc-olduruldu-haber-1579947> adresinden edinilmiştir.

İren, A. A. (2018). Türk dış politikasında insani diplomasi ve Suriye krizi. H. H. Aygül, E. Eke (Ed.) 21. *Yüzyılda uluslararası göç ve mülteciler: Bir Türkiye perspektifi* içinde (ss. 97-121). Ankara: Nobel.

Karaarslan, F. ve Gençoğlu, A. Y., (2019). *Suriyeli göçmenlerle birlikte yaşamak: Kayseri'de sivil politik aktörlerle Suriyeli göçmenler üzerine nitel bir analiz*. Ankara: Tezkire Yayıncılık.

Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler*. (19. Baskı). Ankara: Nobel.

Kaya, M. (2017). *Türkiye'deki Suriyeliler: İç içe geçişler ve karşılaşmalar*. İstanbul: Hiperyayın.

Kayaoglu, A., Şahin-Mencütek ve Erdoğan M. M. (2021). Return aspirations of Syrian refugees in Turkey. *Journal of Immigrant & Refugee Studies* 20 (4), 561-583.

Kuş, E. (2003). *Nitel-Nitel araştırma teknikleri: Sosyal bilimlerde araştırma teknikleri: Nicel mi? Nitel mi?* Ankara: Anı Yayıncılık.

Kümbetoğlu, B. (2012). *Sosyolojide ve antropolojide niteliksel yöntem ve araştırma*. (3. Basım). Ankara: Bağlam Yayıncılık.

Morgül, K., Savaşkan, O., Mutlu, B. (2021). *İstanbul'da Suriyelilere yönelik algı ve tutumlar: Partizanlık, yabancı karşıtlığı, tehdit algıları ve sosyal temas*. İstanbul: Türkiye Sosyal, Ekonomik, Siyasal Araştırmalar Vakfı (TÜSES).

Muğlu, T. (2022). *Erzurum ilinde ikamet eden zorunlu eğitime tabi yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim sorunları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erzurum, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Neuman, W. L. (2016). *Toplumsal araştırma yöntemleri: Nicel ve nitel yaklaşımlar (I. Cilt)*. (8. Basım). (Sedef Özge, Çev.). Ankara: Yayıncı.

Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric theory*. New York: McGraw-Hill.

Öğretim elemanı sayıları raporu. *Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi*. 13.08.2022 tarihinde <https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden erişilmiştir.

Özdemir, A. S. (2021). Avrupa Birliğinin Suriyeliler için Türkiye'ye ödediği para. *Mülteciler Derneği*. 28.09.2022 tarihinde <https://multeciler.org.tr/avrupa-birliginin-suriyeliler-icin-turkiyeye-odedigi-para/> adresinden erişilmiştir.

Öztürk, T. ve Boyacı, E (2022). Suriyeli mülteci krizinin Türkiye ve Avrupa Birliği ilişkisine yansımaları: Dünya sistemleri analizi üzerinden bir değerlendirme. *Alanya Akademik Bakış Dergisi*, 6(1), 1809-1823.

Parrillo, V. N. ve Donoghue, C. (2005). Updating the Bogardus social distance studies: A new national survey. *The Social Science Journal*, 42(2), 257-271.

Saritepeci, S. A. (2022). Üniversitede Suriyeliler Türk öğrenciyi bıçakladı. *Odak Haber*. 28.09.2020 tarihinde <https://www.odakhaber.com/haber/10048367/universitede-suriyeliler-turk-ogrenciyi-bicakladi> adresinden erişilmiştir.

Şen, H. (2020). *Türkiye'deki Suriyeliler: Entegrasyon mümkün mü?*. İstanbul: Hiperyayın.

Şimşek, D. (2018). Integration processes of Syrian refugees in Turkey: "Class-based Integration." *Journal of Refugee Studies*, 33 (3), 537-554.

Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics* (Vol. 5). Boston: Pearson.

Taştan, C., Çolpan Kavuncu, A., Akbulut, A. M., İrdem, İ., Osmanoğlu, E., Özkaya, Ö., Yıldız, A. K. (2016, 11-13 Kasım) Uluslararası kitlesel göçler ve Türkiye'deki Suriyeliler. *I. Uluslararası Göç ve Güvenlik Konferansı Sonuç Raporu*. Ankara: Polis Akademisi Yayınları.

Türkiye'deki Suriyelilerin demografik görünümü, yaşam koşulları ve gelecek beklentilerine yönelik saha araştırması. (2017). Ankara: T. C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı.

Türkiye'deki Suriyeli mültecilerin ekonomiye katılımı. (2019, Mart). Durable Solutions Platform ve İltica ve Göç Araştırma Merkezi (İGAM).

Uzman, N. ve Tösten, R. (2016). Suriyeli akademisyenlerin bakış açısından Türkiye-Suriye ilişkileri ve sığınmacılar meselesi. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (24), 251-272.

Yazıcıoğlu, Y. (2021). Hiçbir ülkeye yapılmayan yardım Türkiye'ye yapılıyor. *VOA Türkçe*. 28.09.2022 tarihinde <https://www.voaturkce.com/a/ab-hicbir-ulkeye-vermedigi-yardimi-turkiyey-sunuyor/6336646.html> adresinden erişilmiştir.

Yıldırım, S. ve Erdoğan, H. (2019). Suriyelilere bakış açısının toplumsal uzaklık bağlamında incelenmesi: Sakarya ili örneği. *Bilgi*, 21(2), 343-363.

Yıldırım, S., İslamoğlu, E. Ve İyem, C. (2017). Suriyeli sığınmacıların toplumsal kabul ve uyum sürecine ilişkin bir araştırma. *Bilgi*, (35), 107-126.

YÖK. (2022). Türlerine göre mevcut üniversite sayısı. *Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi*. 13.08.2022 tarihinde <https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden erişilmiştir.